

SÆRTRYKK AV NORSK GEOGRAFISK TIDSSKRIFT, HEFTE 1, 1928

ADOLF HOEL
OM ORDNINGEN AV DE
TERRITORIALE KRAV
PÅ SVALBARD

A. W. BRØGGERS BOKTRYKKERI A/S - OSLO

OM ORDNINGEN AV DE TERRITORIALE KRAV PÅ SVALBARD

Foredrag i Norsk Geologisk Forening den 3. november 1927

AV ADOLF HOEL

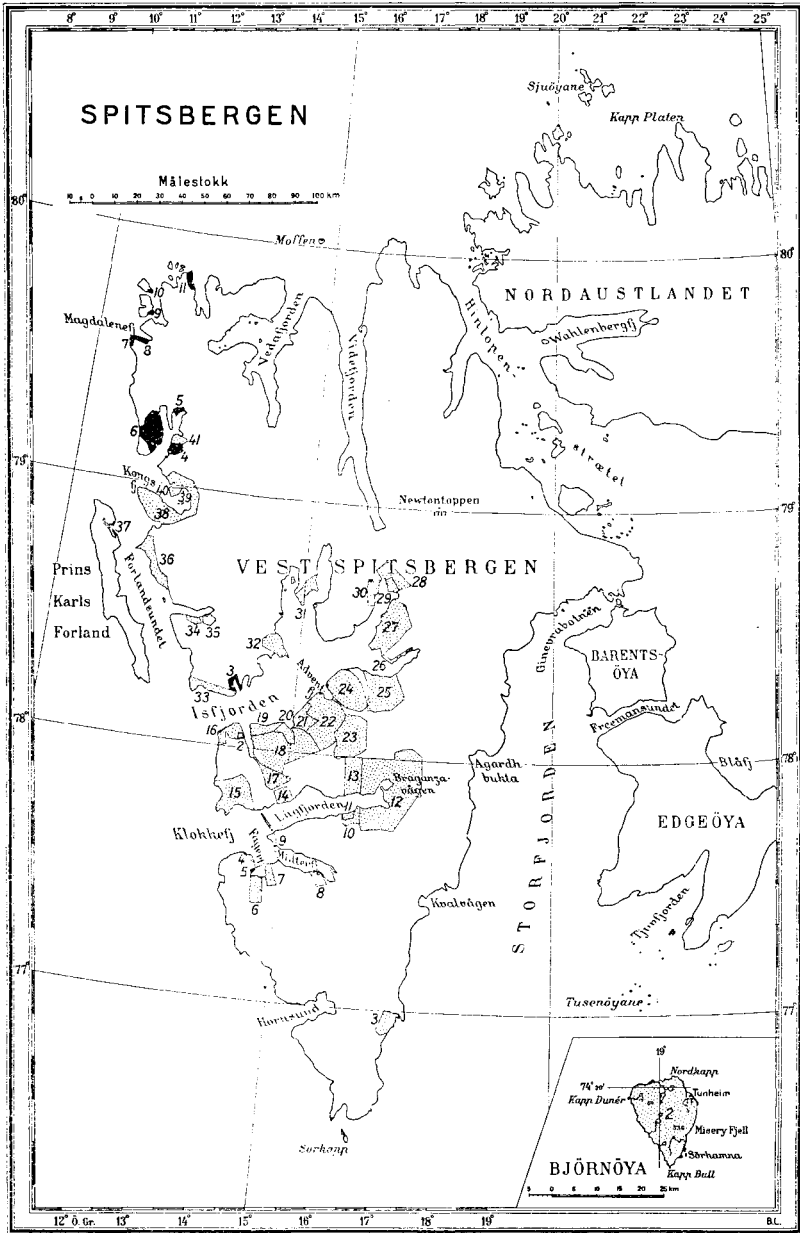
Med 1 kart og 7 figurer i teksten

De første anneksjoner og bergverksdriften i tiden 1898—1910.

Den første besiddelsestagen av land på Svalbard fant sted i 1898 på Bjørnøya. I de følgende år, 1899, 1900 og 1901, blev der gjort mange okkupasjoner av kullførende områder både på Bjørnøya og på Spitsbergen. Derefter var det nokså stille noen år, men så fant der sted en hel del okkupasjoner i 1905, 1906 og 1908, og siden øket denne landnåmsvirksomhet sterkt. Den fortsatte til og med 1919, da Parisertraktaten av 9. februar 1920 (Norsk Lovtidende, nr. 9, 28. september 1925, s. 551) som tilkjente Norge suvereniteten over Svalbard, satte en stopper for den.

Det var en broket og merkelig samling av mennesker, representerende 9—10 forskjellige nasjoner, der optrådte som landnåmsmenn. Dels var det organiserte selskaper og dels var det privatpersoner som foretok anneksjonene. Noen av disse folk var rene eventyrere, men mange var også solide folk. Ofte var de helt uten geologiske eller mineralogiske kunnskaper, så anneksjonene blev gjort rent på slump. Det kunde hende at de mente å annektere et kullførende område, men at dette stoff ikke fantes på det område som blev tatt. Det hendte også at en mann annekterte en større gipsforekomst og trodde det var marmor.

Forholdene i landet var sterkt tillokkende for spekulanter og eventyrlystne personer. Svalbard var betraktet som terra nullius (ingenmanns land), lov og rett fantes ikke der oppe, og følgelig heller ikke noen regler for okkupasjon av land. Denne foregikk derfor på mange måter. Man søkte dels eksempler fra analoge tilfeller i andre land og noen skrev til sine lands regjeringer og spurte om hvorledes de skulde forholde sig.

- 2—41 anerkjente okkupasjoner.
- 2—11 utskilt (2) og bortfestet (3—11) statsgrunn.

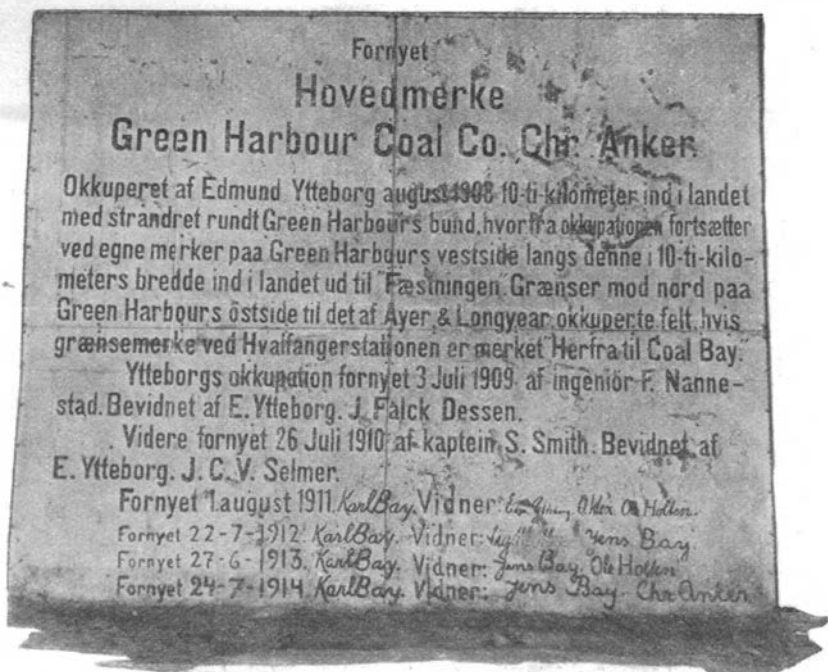

Fig. 1. En norsk hovedtavle. Hvitmalt tretavle slått op på et lite skur.

Alle okkupanter var enige om at der måtte settes op såkalte annekstasjonstavler. Disse tavler var av hoist forskjellig materiale og utseende og hadde meget forskjellige påskrifter. Materialet var mest tre, malt eller umalt, jern, messing, zink, emalje. Størrelsen varierte fra en kvadratdesimeter til en kvadratmeter og mere. Påskriften var også meget varierende. Man skilte undertiden mellom hovedtavler og bitavler. På hovedtavlene var der en mere utførlig påskrift med okkupantens navn, dato og årstall for okkupasjonen og en beskrivelse av det okkuperte områdes grenser. Dessuten var de ofte undertegnet av vitterlighetsvidner. På bitavlene stod som regel bare okkupantens navn, dato og årstall. Men i de fleste tilfelle var tavlene like, og da stod på dem omtrent det samme som på hovedtavlene, men grensebeskrivelsene var ganske korte.

Undertiden stod en påskrift »For particulars see below« på tavlen. Ved foten av stokken hvorpå tavlen satt fant man da nedgravet en blikkeske eller lignende, hvori lå et dokument. Dette inneholdt en rekke data vedrørende annekstasjonen. Teksten på tavlene var som

regel avfattet i okkupantens sprog, men det forekom også nokså almindelig at man brukte engelsk.

Oftre brukte man, især i den første tid, å innhegne det okkuperte område helt eller delvis med galvanisert jerntråd, som enten blev lagt på marken eller festet til lave jernbolter. Endelig var det skikk og bruk å innmelde okkupasjonen til sitt lands regjering (Utenriksdepartementet).

Som regel var tavlene ikke grensetavler opsatt i grensepunkter, men tavler som angav at området var okkupert og derfor plasert slik at folk lett kunde se dem.

For at okkupasjonen ikke skulde falle i det fri var det efter alles mening nødvendig at det okkuperte område blev undersøkt eller drift satt i gang. De fleste søkte nu på en eller annen måte å oppfylle disse betingelser, men mange hadde ikke midler hertil og de nøiet sig med å »fornye okkupasjonen«, d. v. s. de fikk folk til å skrive på anneksjonstavlene en eller annen »fornyelseserklæring«, f. eks. av følgende innhold: Fornyet, dato, årstall. Fornyerens navn og navnene på to vitner.

Efter hvert blev der gjort flere og flere okkupasjoner av folk tilhørende mange forskjellige nasjonaliteter (nordmenn, tyskere, engelskmenn, amerikanere). Drift blev også satt i gang av et engelsk selskap i 1906 og av et amerikansk selskap i 1907. Stridigheter opstod mellem okkupantene om de okkuperte områders begrensnig, hvortil kom alvorlige konflikter mellem arbeiderne og selskapene. Forholdene blev mere og mere uholdbare, og alle innså at det blev nødvendig å etablere ordnede rettsforhold på øgruppen. Men dette kunde jo ikke skje uten først å løse suverénitetsspørsmålet. Da øgruppen lå nærmest Norge, blev vårt land utgangspunktet for alle ekspedisjoner derop, likesom der ved anleggene og i grubene blev anvendt nesten utelukkende norsk arbeidskraft. Under disse omstendigheter var det rimelig at initiativet til ordning av suverénitetsspørsmålet utgikk fra Norge. Så skjedde da også.

Forsøk på ordning av suverénitetsspørsmålet og etablering av rettslige forhold.

I 1910 sammenkalte den norske regjering den første internasjonale Svalbardkonferanse her i Oslo. I 1912 var der nok en konferanse og i 1914 holdtes den siste, som endte uten resultat. Forut-

setningen for disse konferanser var at Svalbard skulde fortsette å være terra nullius og at landet skulde administreres av en kommisjon bestående av representanter for de 3 mest interesserte makter: Norge, Sverige og Russland. Som resultat av konferansen i 1912 hvor bare de 3 nevnte land var representert kom en såkalt slutningsprotokoll undertegnet av disse lands representanter. Slutningsprotokollen inneholdt

en bestemmelse om at enhver borger av de kontraherende stater kunde erhverve grunnstykker på Svalbard. Der blev opsatt (i artikkel 43) bestemmelser for hvordan denne erhvervelse kunde skje:

Han skal på selve grunnen avmerke grensen for grunnstykket som ikke må ha en utstrekning som er åpenbar uforholdsmessig. Enn videre skal han innsende til »Fredsdommeren« en begjæring som skal inneholde ansøkerens navn, bopel, nasjonalitet og det tidspunkt da avmerkningen blev foretatt. Den skal være støttet ved uttalelse av to vidner som ikke har økonomisk interesse av saken og som bekrefter at avmerkningen av grensen virkelig har funnet sted på det angivne tidspunkt. Enn videre skal der gis opplysning om i hvilket øiemed grunnstykket aktes nyttiggjort. Begjæringen skal være ledsaget av en plan eller et riss over grunnstykket og en beskrivelse av dets grenser med omtrentlig angivelse av arealet. Planen eller risset skal være bekreftet av den person som har tegnet dem og beskrivelsen av grensene skal bekreftes av to vidner som ikke har økonomisk interesse i saken.

Slutningsprotokollen inneholdt også andre bestemmelser av betydning for bergverksdriften på Svalbard, og da man ventet at denne protokoll skulde bli vedtatt på den følgende internasjonale Svalbardkonferanse forsøkte okkupantene senere så godt det lot sig gjøre å følge denne protokolls anvisninger.

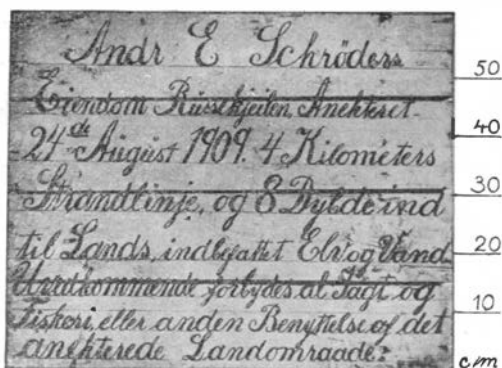

Fig. 2. En norsk tavle, hvitmalt tretavle.
I høire kant målestokk i centimeter.

Anneksjonene og bergverksdriften 1911—1920.

Fig. 3. En tysk tavle, men merkelig nok med Tysklands navn på engelsk. Tretavle bemalt med tyske farver.

Imidlertid fortsatte anneksejnsvirksomheten i stigende målestokk. Foruten de allerede nevnte nasjoner kom nu også svensker (1910) og russere (1912). Men det var bare ett selskap, det amerikanske, som drev regulær grubedrift.

Verdenskrigen bevirket som man vet en voldsom stigning i kullprisene og dermed også i anneksejnsvirksomheten på Svalbard. Ikke alene blev nye områder annektert, men også adskillige av de allerede okkuperte, mere eller mindre grundig undersøkte felter blev

solgt til nystartede selskaper og betydelige formuer blev tjent i denne tid. Grubedriften blev også kraftig stimulert av de høie kullpriser, de gamle anlegg blev utvidet, nye kom til og produksjonen øket sterkt. Mens man i 1916 hadde bare et selskap i drift med en produksjon av ca. 18000 tonn var i 1920 antallet av selskaper i drift vokset til 8 med en samlet produksjon av ca. 131000 tonn.

Som bekjent vedvarte de høie kullpriser helt til høsten 1920, da de var oppe i over 200 kroner pr. tonn for almindelig dampkull, hvorfor Svalbards kullfelter også var omfattet med en livlig interesse i hele dette tidsrum. Den økede anneksejnsvirksomhet medførte at kontroversene mellom de forskjellige selskaper og personer som hadde annektert land steg i antall og bitterhet. At det ikke kom til volds handlinger er nærmest et under, men det var flere ganger nær på. En gang stod således 7—8 mann på hver side av en kullhaug imot hinannen med Krag-Jørgensenrifler. En annen gang blev en skjøite beskyttet av en annen som lå ca. 50 m borte. Et tredje tilfelle kan også nevnes. Et utenlandsk selskap sendte op en ekspedisjon med borustrustning for å påbegynne dypboring etter olje på et annet selskaps felt like i nærheten av dets anlegg. Det angrepne selskap hvis hovedsete lå 2—3 timers sjøreise fra stedet hvor boringen fant sted, utrustet straks et fartøi med en større vebnet styrke ombord for å fordrive motparten. Da de rettmessige eiere kom frem og forlangte at bormaskinene skulde fjernes spurte chefen for boringsekspedisjonen sin nestkommanderende: Do you think we can stand them? Da den tilspurte rystet på hodet fortrakk de godvillig.

Svalbardkonvensjonen av 9. februar 1920. Ordningen av suverenitetsspørsmålet og rettsforholdene.

Endelig den 9. februar 1920 blev i Paris undertegnet en traktat om Svalbard, hvis viktigste bestemmelse var at suvereniteten over øgruppen skulde tillegges Norge. Enn videre bestemte denne traktat at alle de kontraherende parters undersåtter skulde være likestillet i alle ting, og det blev pålagt

Norge å istandbringe en bergverksordning for øgruppen som skulde være underkastet godkjendelse av de andre makter. Angående eiendomstvistighetene skulde der forholdes på følgende måte:

Alle territoriale krav som måtte ha vært fremsatt for en regjering før undertegningen av denne traktat skal innen 3 måneder etterat denne traktat er trådt i kraft, av kravsmannens regjering tilstilles en kommissær som har i oppdrag å prøve kravene. Kommissæren skal være dommer eller rettslærd av dansk nasjonalitet og utpekes av den danske regjering.

Notifikasjonen må inneholde en nøyaktig angivelse av grensene for det felt som kreves, og være ledsaget av et kart i en målestokk ikke under 1 : 1 000 000 og hvorpå feltet skal være klart avlagt.

Notifikasjonen skal være ledsaget av et depositum av en penny pr. acre av det felt som kreves, d: ca. 1 pund pr. km².

Efter at kommissæren har prøvet kravene skal han utarbeide en redegjørelse med nøyaktig angivelse av de krav som efter hans mening bør godkjennes straks og av dem som han, enten på grunn av tvist eller noen annen årsak, mener bør undergis voldgift.

Innen en frist av 3 måneder fra datoen for kommissærens redegjørelse skal den norske regjering meddele dem, hvis krav kommissæren har anerkjent, gyldig hjemmelsdokument som sikrer dem den utelukkende eiendomsrett til vedkommende grunnstykke, overensstemmende med de lover og forskrifter som måtte gjelde for Svalbard eller måtte bli gjeldende og med forbehold av bergverksordningen.

Krav som kommissæren ikke har anerkjent som gyldig skal avgjøres efter følgende regler:

Innen en frist av 3 måneder fra datoen for kommissærens nevnte redegjørelse skal enhver av de regjeringer hvis undersåtter har krav

Fig. 4. En engelsk tavle av emaljert jernblikk.

som ikke er anerkjent, opnevne en voldgiftsmann. Kommissæren skal være formann for den således oprettede domstol. Ved prøvelsen av kravene skal domstolen ta i betraktning:

- a) Folkerettens regler.
- b) Almindelige rettfærdighets- og billighetsgrunnsetninger.
- c) Følgende omstendigheter:
  1. Datoen da det felt, som kreves, blev okkupert for første gang av kravsmannen eller hans hjemmelsmenn.
  2. Datoen da kravet blev notifisert kravmannens regjering.
  3. Den utstrekning, hvori kravsmannen eller hans hjemmelsmenn har bearbeidet og utnyttet det felt, han krever. I denne forbindelse skal domstolen ta hensyn til vilkår eller innskrenkninger der som følge av krigstilstanden fra 1914 til 1919 kan ha hindret kravsmennene i å ha utnyttet sine felter.

Den norske regjering skal innen en frist av 3 måneder efter mottagelsen av hver av domstolens avgjørelser meddele de kravsmenn hvis krav er blitt anerkjent av domstolen, gyldige hjemmelsdokumenter overensstemmende med de lover og forskrifter som gjelder og med forbehold av bergverksordningen.

Man skulde nu trodd at overtagelsen av suveréniteten vilde ha fulgt umiddelbart efter Parisertraktatens undertegnelse, men der hangikk hele 5¹/₂ år før øgruppen blev overtatt og innlemmet i Norge; det skjedde først den 14. august 1925. Grunnen til denne lange utsettelse var at Norge ikke vilde overta suveréniteten før bergverksordningen i endelig form var vedtatt av de øvrige makter. Forhandlingene om denne ordning trakk slik i langdrag at overtagelsen først kunde finne sted i 1925. I mellemtiden var det da et interregnum under hvilket ingen kunde foreta okkupasjoner og under hvilket ikke eiendomstvistighetene kunde bli ordnet.

Forberedelsene til eiendomstvistighetenes avgjørelse.

Imidlertid forberedte okkupantene sig så godt de kunde til å møte vel rustet for den danske kommissær som i første instans fikk med eiendomstvistighetene å gjøre.

Ved å gjennemgå disse okkupasjoners historie og deres rettslige grunnlag blev man snart på det rene med at prosessgrunnlaget for de norske okkupanter på mange måter vilde bli et annet enn for de

utenlandske; de grunner som de første måtte påberope sig for sine krav falt i mangt og meget sammen, men var forskjellige fra dem som de utenlandske okkupanter vilde føre i marken. De største norske okkupanter hadde

alle satt i gang drift på sine felter, mens de mektigste utenlandske selskaper var »landholding and exploring companies«. Jeg foreslo derfor i et foredrag i Polyteknisk Forening den 14. november 1922, trykt i Teknisk Ukeblad 1922, nr. 51, side 462—466, at de norske selskaper på forhånd skulde bli enige om felles grunnprinsipper for prosedyren for Svalbardkommissæren og for voldgiftsdomstolen. Jeg fremholdt det samme overfor Handelsdepartementet og Utenriksdepartementet, og dette synspunkt blev også støttet fra annet hold. Dette resulterte i at der den 20. januar 1923 blev avholdt et møte under forsete av handelsministeren, statsråd Oftedal, hvor da var tilstede representanter for selskapene og for staten.

Møtet besluttet å nedsette en komité bestående av 3 medlemmer, advokatene Carl Lundh og Ole Røed fra Oslo, samt Trygve Klausen fra Ålesund. Denne sakalte prosessforberedelseskomité skulde irecttelegge stoffet for de norske selskaper. Men det lykkedes ikke komitéen å istandbringe den fornødne enighet mellom selskapene så at de kunde gå til domstolene på et felles prosessgrunlag. Komitéen fant også at der burde skrives en historisk oversikt over okkupasjonene samt en teoretisk utredning om disse forhold. Det første arbeide blev utført av advokat Røed med sakkyndig bistand av byråchef F. K. Marstrander i Utenriksdepartementet og forfatteren. Til det annet arbeide blev engagert dr. Arnold Ræstad. Hans utredning som forelå ferdig våren 1925, var en inngående og grundig undersøkelse av betingelsene for at okkupasjoner av grunn på Svalbard skal anerkjennes som gyldig i henhold til Svalbardkonvensjonen.

Han hevder her at den norske stat har adgang til å bestride krav like overfor kommissæren og voldgiftsretten. Han mente enn videre at en alt overveiende mengde av de okkupasjonskrav som var anmeldt fra de forskjellige lands regjering før Svalbardkonvensjonen tråtte i kraft ikke kan anerkjennes. I de aller fleste tilfelle vil man finne at de handlinger kravene hviler på bare er innledning til besiddelsestagen

Fig. 5. En engelsk tavle av umalt tre.
Nederst står: For particulars see below.

Fig. 6. En russisk tavle. Hvitmalt tretavle med de russiske farver øverst.

eller okkupasjon i konvensjonens forstand. Og selv om en virkelig besiddelsestagen en gang har foreligget er besiddelsestagens og dermed okkupasjonen i mange tilfelle forlengst bortfalt. I de forholdsvis få tilfelle hvor en okkupasjon av større områder foreligger er atter okkupasjonen for flere tilfelles vedkommende ikke av den art at okkupanten kan anerkjennes som eier av mere enn

et begrenset område omkring det nuværende eller tidligere driftssted.

Dr. Ræstads arbeide kom til å spille en stor rolle under forhandlingen for Svalbardkommissæren om eiendomstvistighetene.

Sommeren 1925 vedtok Stortinget en lov om Svalbard (Lov om Svalbard av 17. juli 1925) og bergverksordningen var da også vedtatt av samtlige signaturmakter (Norsk Lovtidende, nr. 37, 14. august 1925, s. 515). Endelig overtok Norge suvereniteten over Svalbard den 14. august 1925. Svalbardkommissæren var allerede utnevnt den 13. juli samme år. Til denne stilling blev opnevnt professor ved Københavns universitet, dr. jur. Kristian Sindballe. Som sekretær fikk han Gustav Rasmussen, sekretær i det danske Utenriksministerium. For å ta sig av disse ting for den norske stat blev utnevnt en advokat for Svalbardsakenes forberedelse. Til denne stilling blev utsett dr. Ræstad. Der blev også opnevnt 3 sakkyndige til hjelp for ham, nemlig ekspedisjonschef A. Hillestad og direktør Hj. Batt i Handelsdepartementet og byråchef F. K. Marstrander i Utenriksdepartementet. Det blev altså her tre grupper som fikk med disse saker å gjøre: 1) Svalbardkommissæren med sin sekretær. 2) Den norske stat gjennom Svalbardadvokaten med sine sakkyndige og 3) okkupantene.

Før vi går videre må vi ha klart for oss hvilken oppgave Svalbardadvokaten hadde å løse. Hans oppgave er irettelagt i dr. Ræstads tidligere nevnte utredning, som igjen grunner sig på traktatens bestemmelser om okkupantenes rettigheter. Okkupantene skulde få sig tildelt eiendomsrett til det område som blev dem tilkjent av kommissær eller voldgiftsrett, til tross for at det kanskje hadde vært rimeligere om de bare hadde fått en særrett til bruk og utnyttelse, som tanken var i 1914 da maktene drøftet spørsmålet om en internasjonal ordning

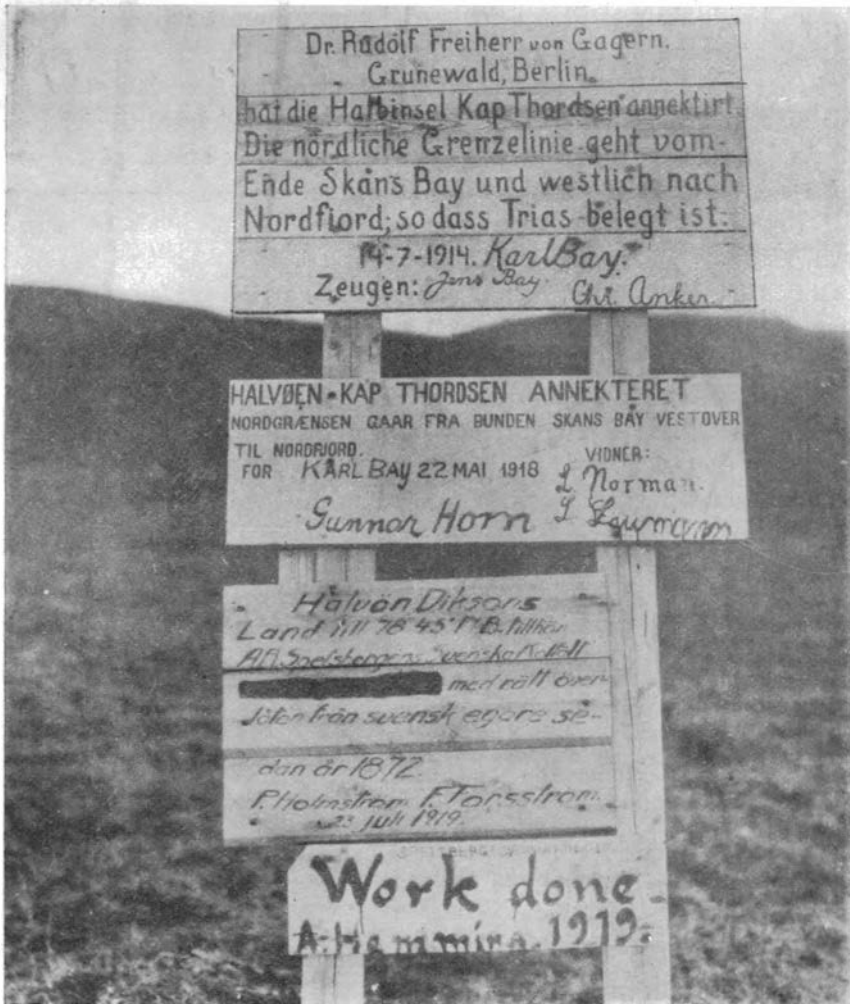

Fig. 7. Stridende interesser.

for Svalbard. Traktaten utstyrte videre den eiendomsrett som okkupantene skulde få med visse ikke ubetydelige særrettigheter: Rett til å oprette trådløse stasjoner til egen bruk, enerett til jakt og fangst innenfor visse strekninger, likesom bergverksordningen fritok dem for den årlige utmålsavgift bergverksdrivende ellers skulde betale. I henhold til bergverksordningen hadde okkupantene enerett til å ta utmål på de anerkjente okkupasjoner i et tidsrum av 10 år.

Senere hadde de rett til å delta med $\frac{1}{4}$ part i en eventuell drift opptatt av andre på de ikke opptatte strekninger. — Her må også nevnes at loven om Svalbard blev utferdiget i en sådan form at det er på det rene at den grunn som ikke tilkjennes noen okkupant til eiendom er den norske stats eiendom og kan disponeres av staten på enhver måte som ikke strider mot Svalbardtraktaten.

Statens advokat blev opnevnt for å ivareta dels statens interesser som eier av all grunn på Svalbard som ikke av kommissær eller voldgiftsrett blev tilkjent private okkupanter, dels det almenes interesse i at ikke større områder enn rett og riktighet tilsa blev gjenstand for privat eiendomsrett og dermed følgende eksklusive rettigheter.

Det er i denne forbindelse nødvendig å henlede oppmerksomheten på at det ikke i Svalbardtraktaten er tydelig uttalt at staten overhodet har rett til å optre som part for kommissær eller voldgiftsrett, men en motsatt antagelse vilde føre til urimelige konsekvenser.

Inngåtte forlik umiddelbart før notifikasjonsfristens utløp 14. november 1925.

Det var en overordentlig broket situasjon som forelå på Svalbard da man skulde ta fatt på ordningen av eiendomsforholdene. Som man vet så er selv i et sivilisert land begrepene om mitt og ditt ofte svært vakkende og man kan derfor lett forestille sig hvordan situasjonen blir i et land hvor der ikke har vært noen lov og rett gjeldende og hvor store økonomiske verdier — reelle eller innbilt — har ligget så å si utover marken, slik at enhver bare kunde forsyne sig som han lystet.

Der forelå ved Parisertraktatens underskrift i 1920 omtrent 120 forskjellige krav på landområder. Praktisk talt alle disse krav med undtagelse av 24 hyttekrav — krav på grunn omkring fangsthytter — var omstridt. Samme område kunde være belagt med krav fra op til 3—4 okkupanter. Okkupasjonene var tildels foretatt på en ytterst formløs måte. Som eksempel kan nevnes endel okkupasjonskrav fra en mann som hadde vært ansatt i et av selskapene. Ved sin hjemkomst innsendte han til sitt lands utenriksdepartement krav på veldige landområder som han aldri hadde betrådt med sin fot og for de største områders vedkommende aldri sett. Det eneste han hadde gjort var å tegne ned grensene på et kart. Enkelte selskaper hadde også forsynt sig grådige med land, op til flere tusen km². Dette

var ikke blitt respektert av andre som igjen hadde tatt større eller mindre deler av disse store beslaglagte områder. De resonnererte som så at konsekvensen av de store anneksjoner var at det gikk an å sette op en tavle ved Sørkapp og en ved Nordkapp og dermed okkupere hele Spitsbergen.

Situasjonen var således meget innviklet. Et slikt tilfelle hadde aldri før foreligget til avgjørelse for noen domstol.

Angående de store utenlandske okkupasjoner var opfatningen her i landet den at av hensyn til vår suverenitet over øgruppen var det ytterst uheldig at utenlandske selskaper besad store områder.

Bjørnøya var i 1915 annektert av et norsk selskap, som i 1918 overdrog sine rettigheter til Bjørnøen A/S. Her forelå også krav fra andre bl. a. fra tyske okkupanter, og disse krav var eldre enn den norske anneksjon. Da den norske stat av politiske grunner anså det uheldig om et utenlandsk selskap skulde få fotfeste på denne ø, og da staten også var økonomisk interessert i Bjørnøen A/S blev der optatt forhandlinger med de tyske okkupanter om en mindelig ordning av tvisten. Det lykkedes å komme til enighet og tyskerne blev utløst med en sum av kr. 200 000 som blev betalt av Bjørnøen A/S.

Et britisk selskap, The Northern Exploration Co., hadde lagt under sig veldige landstrekninger, i alt over 15 000 km², og dette selskaps krav var i strid med viktige norske interesser, bl. a. med kravene fra de av staten understøttede selskaper Kings Bay Kul Comp. A/S og A/S Kulspids. Det britiske selskap hadde også belagt vesentlige deler av kyststrekningen ved de isfrie fjorder med sine okkupasjoner. Den norske stat begynte derfor — på initiativ fra det engelske selskap — allerede før kravene var oversendt til kommissæren, gjennom Svalbardadvokaten å underhandle med selskapet om en reduksjon av dets felter. Man enedes til slutt om at selskapet mot en betaling av 37 000 pund fra den norske stat skulde få beholde bare en mindre del av sine anneksjoner med et samlet areal av 686 km². Herved fikk Kings Bay-selskapet og A/S Kulspids beholde sine områder ubestridt.

De anmeldte krav og ordningen av eiendomsforholdene.

Foruten disse ved overenskomster før notifikasjonsfristens utløp bortfalte krav var det også mange okkupanter som trakk sig tilbake av økonomiske grunner da anmeldelsen til Svalbardkommissæren skulde skje. Det blev derfor til ham anmeldt bare 74 krav. Heri er også

medregnet 12 krav fra Northern Exploration Co. som bortfalt ved den ovenfor nevnte overenskomst mellom selskapet og den norske stat. Antallet av okkupanter var 26. Hertil kom 24 krav på grunn omkring fangsthytter fra 2 okkupanter. Mellom disse krav var der følgende kollisjoner som fordeler sig slik efter nasjonalitetene:

Mellom norske innbyrdes	5
» norske og tyske	0
» norske og britiske	5
» norske og russiske	4
» norske og svenske	0
» britiske og tyske	2
» britiske og russiske	0
» britiske og svenske	1
» tyske og russiske	1
» russiske og svenske	1
» tyske og svenske	0

Den norske stat gjorde også gjennom sin advokat innsigelser mot en rekke av kravene. Ikke mindre enn 28 krav, hvorav 11 var norske, 1 britisk, 9 tyske og 7 russiske, blev endog i sin helhet bestridt av staten. De 24 hyttekrav blev ikke notifisert som henhørende under de krav som skulde underkastes avgjørelse av kommissæren, og etterpå, hvis de ikke blev anerkjent av ham, henvist til voldgiftsdomstol. Disse innsigelser førte naturligvis til sterke kontroverser mellom staten og okkupantene.

Den av den danske regjering utnevnte kommissær, professor dr. Kristian Sindballe, viste sig å være utmerket skikket for sin vanskelige stilling. Han valgte å gå forliksveien. Han forsøkte med stor energi og dyktighet å få alle krav forlikt for å undgå den store og kostbare internasjonale voldgiftsdomstol. Det lykkedes ham også å få gjennomført sin plan om å få samtlige krav forlikt, hvad vel ikke mange som kjente til forholdene skulde ha trodd.

Vi skal ikke gå nærmere inn på alle de møter og alle de forhandlinger som herunder blev ført. Men jeg skal bare få nevne at for ordningen av enkelte av tvistighetene var det nødvendig å gå til større eller mindre utbetalinger. I de fleste av disse tilfelle blev betalingen ydet av et selskap til et annet; men i et par tilfelle gikk også den norske stat med på utbetalinger. Et beløp på 1800 pund

blev stillet til disposisjon for å få en tilfredsstillende ordning med de russiske okkupanter. Disse frafalt alle sine krav, som samtlige var bestridt av den norske stat, men kjøpte et felt av det svenske selskap for de penger de fikk av den norske stat. Likeledes betalte den norske stat kr. 200 000 til A/S Svalbard Kulgruber, hvis krav staten også bestred i sin helhet, mot at dette selskap gav slipp på et av sine felter som staten ønsket å beholde som kullreserve. Selskapet fikk beholde det annet av sine felter. Alle de tyske krav blev bestridt av staten. Saken blev til slutt ordnet slik at disse tyske selskaper — Hamburg-Amerika Linie, Norddeutscher Lloyd, Deutsche Seefischerei-Verein, H. Hergesell und Gräfin Helene von Brandenstein-Zeppelin opgav eiendomsretten til alle de felter de hadde belagt med okkupasjonskrav og tok isteden en bruks- og nyttesrett på 80 år til enkelte deler av områdene. Disse av den norske stat til private personer og selskaper overdratte områder kan betegnes som bortfestet statsgrunn. Et hollandsk selskap, hvis ene krav også var bestridt av staten, fikk skjøte på en del av det omstridte område av staten mot å frafalle krav på den øvrige del av området. Dette område kan betegnes som utskilt statsgrunn.

Konflikten mellom staten og The Scottish Spitsbergen Syndicate Ltd. om et av dette selskaps krav blev løst på den måte at selskapets eiendomsrett til feltet skal utløpe om 60 år, idet feltet da går over til å bli statsgrunn.

Endelig kan nevnes at etter Svalbardadvokatens initiativ er eiendomsretten til en rekke av de anerkjente okkupasjoner påheftet visse klausuler til fordel for den norske stat, bl. a. har okkupantene forpliktet sig til å la all telegrafering fra sine trådløse stasjoner gå over den norske stats stasjon.

**De norske Svalbardekspedisjoner
medvirken ved ordningen av eiendomsforholdene.
Prinsipper for grensenes fastleggelse.**

Vi skal ikke komme nærmere inn på disse ting, men vil med noen ord omtale De norske Svalbardekspedisjoners medvirken ved disse avgjørelser. Det var klart allerede på et tidlig tidspunkt at de karter og de grensebeskrivelser som selskapene kom til å levere, som regel vilde være meget mangelfulle. Grensene vilde i de aller fleste tilfelle være angitt på en slik måte at de ikke

vilde kunne trekkes sikkert op på grunnlag av disse dokumenter. Man vilde for fremtiden få en uendelig mengde stridigheter og prosesser om grensene, hvis selskapenes kartter og beskrivelser alene skulde legges til grunn for avgjørelsene. Våre ekspedisjoner hadde derfor i de senere år fra 1922 av i stor utstrekning beskjeftiget sig med å skaffe til veie kartmateriale og geologisk materiale som kunde være til nytte for avgjørelsen av disse spørsmål. I 1925 da kravene var innkommet til Svalbardkommissæren forelå fra vår side ferdigkonstruert i målestokken 1 : 50 000 topografiske kartter over praktisk talt alle anmeldte områder, og geologiske kartter over alle de viktigste kullfelter.

Men det var ikke nok med at man hadde dette materiale. Man måtte også gå frem efter rasjonelle prinsipper ved grensenes endelige fastleggelse. Som tidligere nevnt var grensebeskrivelsene ytterst mangelfulle. Man kan si at der var anvendt 4 forskjellige måter for å angi grensene:

1) Ved punkter og rette linjer mellom disse.

2) Ved enkelte punkter, retningsangivelser efter topografiske forhold og avstandsangivelser.

3) Ved enkelte punkter og krumme grenselinjer følgende en kyst, en bre, en elv eller definert ved at de skal være trukket parallell kystlinjen.

4) Ved enkelte punkter og retningsangivelser særlig ved angivelse av meridianer og paralleller eller kompasstreker.

Vi vil nu se litt på hver enkelt angivelsesmåte:

1) De opgitte punkter var ofte ikke avmerket i marken og som regel vanskelig å identifisere.

2) Da kartene som nevnt i de fleste tilfelle var meget mangelfulle vil angivelser gjort på denne måte lett komme i strid innbyrdes.

3) Ved de her angitte bestemmelser kan grensen ikke bli eksakt. Ofte består kysten av en bre som munner i havet. Disse brefronter er stadig underkastet forandringer og man har eksempler på at de i løpet av 20—30 år kan forskyves fra 30—40 km. Mange steder består kystlinjen av store deltaer som vokser uophørlig, eller av større eller mindre laguner. Grenselinjer som følger siden av en bre kan heller ikke godtas, da ikke bare breenes fronter men også deres sider er underkastet variasjoner. Hertil kommer også at det er ytterst vanskelig i et foreliggende tilfelle å si hvor grensen av en bre går, idet morénedekket skjuler begrensningen i avsmeltningsområdet, og

sterkt varierende snefonner gjør det vanskelig å ta den ut i den øvre del av breen.

Elver egner sig heller ikke som grenselinjer. De store isfri dalene på Svalbard har som regel en op til 2—3 km bred, flat bunn, hvor elven snor sig i mange løp som stadig skifter, og disse forsvinner til og med såsnart det kommer frost. Om sommeren danner elveløpene et flere hundre meter bredt utilgjengelig belte i midten av dalen, og dette kan jo ikke brukes som grense.

En grense som skal være parallell med en kystlinje og gå i en viss avstand fra denne er også slett bestemt og vanskelig å bestemme i et foreliggende tilfelle. Når det forekommer at man har bruk for å trekke kurver for samme kystavstand på et kart så gjøres dette på den vis, at man slår en rekke sirkler med samme radius, lik den givne avstand, med centrum i forskjellige punkter på kysten. Den søkte linje er da en kurve som berører disse sirkler. Det er klart at kurven delvis utgjøres av cirkelbuer rundt de inderste viker i kystlinjen. For ganske små avstanders vedkommende er man meget avhengig av kartets målestokk, hvis kysten er sterkt innskåren, men de søkte kurver blir alltid jevnere enn kystlinjen, og det mere og mere jo større avstanden er. Denne krumme linje må altså først konstrueres på kartet, visse punkters koordinater må beregnes, og disse punkter må så bestemmes i marken, hvilket alt sammen er omstendelig og vanskelig. Hertil kommer som ovenfor nevnt at kystlinjen på Svalbard er slett markert eller variabel på mange steder.

I en fremstilling til Handelsdepartementet av 5. mai 1926 gjorde jeg oppmerksom på disse ting og foreslo at grensene for områdene, undtagen hvor grensen dannedes av en vel definert kystlinje ved havet eller ved en innsjø med konstant vannspeil, skulde bestå i rette linjer mellom punkter som lå slik til at de kunde avmerkes i marken, og slik at man kunde se fra det ene til det annet. Man måtte derfor undgå punkter som lå i elver, på skarpe fjellrygger, i dalsider bestående av ur eller utsatt for ras, på breer, på sigjord o. s. v. Grensepunktene burde numereres fortløpende så at de kunde betegnes ved et tall. Beliggenheten av punktene burde angis bl. a. i geografiske koordinater.

Hertil var imidlertid å bemerke at selv med det mest ingående topografiske og geologiske kjennskap til disse trakter vilde det ikke alltid være mulig å angi punktets beliggenhet med full nøiaktighet. Man måtte ha et spillerum på 100 à 200 meter, fordi det ved opsetningen av merkene kunde vise sig at nettop det valgte punkt var

utsatt for skred, at det lå på en liten snefonn som ikke stod på kartet eller lignende. Den endelige nøiaktige bestemmelse av grensepunktet måtte overlates til den som går op grensen i marken og setter op merker i grensepunktene. Grensepunktene nøiaktighet blir derfor å fastsette med 5'' for bredden og 20'' for lengden, hvilket svarer til det ovenfor angitte spillerum i punktets beliggenhet.

Dette forslag blev av Handelsdepartementet oversendt Svalbardadvokaten som med sin anbefaling oversendte det til Svalbardkommissæren, der også sluttet sig til de opstillede prinsipper for grensenes forløp. Større vanskeligheter var det med okkupantene som ikke uten videre vilde godta disse prinsipper. Men da det kom til stykket gikk de alle med på den foreslåtte fremgangsmåte.

Jeg foreslo enn videre at man ved grensenes optrekning skulde ta hensyn til forekomstene. Det var således som regel ingen grunn til at et selskap skulde få sig tildelt arealer utenfor det utgående av kullagene når okkupasjonen var skjedd av hensyn til kull.

Efter at denne betenkning var innlevert fikk De norske Svalbardekspedisjoner i oppdrag å utarbeide geologiske kart over Svalbardadvokaten og Svalbardkommissæren. Det var dels et oversiktskart over hele Svalbard i 1:500 000, dels var det kart over enkelte felter, mest i målestokken 1:50 000.

Svalbardkommissæren overdrog så til De norske Svalbardekspedisjoner å utarbeide grensekarter. Fremgangsmåten ved sakens behandling blev følgende: Alle dokumenter vedrørende feltene begrensning som innkom til Svalbardkommissæren blev sendt til vårt kontor. Disse dokumenter var dels kart over høist forskjellig nøiaktighet og målestokk. Den eneste bestemmelse traktaten hadde om kartene var som før nevnt at de skulde være i en målestokk av minst 1:1 000 000 og det blev jo ikke rare kart. Hertil kom grensebeskrivelser og overenskomster avsluttet mellem selskapene innbyrdes, eller mellem selskapene og staten.

Hele dette materiale skulde så tilrettelegges og grensene nedtegnes på våre manuskriptkart i 1:50 000. Grensene skulde være rette linjer mellem faste punkter, undtagen hvor feltene støtte til havet eller en innsjø med konstant vannspeil. Dessuten skulde der opsettes grensebeskrivelser på norsk og engelsk og arealet skulde beregnes. Vi deltok også i en rekke møter mellem Svalbardkommissæren og okkupantene for å gi opplysninger om topografiske, geologiske o. a. forhold.

Arbeidet blev da fremmet på den måten at vi avsatte på våre karter så godt det lot sig gjøre de grenser som selskapet opgav. Som regel blev det to grenselinjer, en som vi trakk op med en rød linje efter de topografiske forhold på kartet og en som vi trakk op med grønt, vesentlig efter astronomiske angivelser i beskrivelsen. Vårt forslag kom så med en sort hel optrukket linje ledsaget av en grensebeskrivelse. Dette kart sammen med grensebeskrivelsen blev derefter sendt til Svalbardkommissæren, som igjen sendte materialet til okkupantene til uttalelse. Disse gjorde så sine bemerkninger, som kom tilbake til oss gjennom Svalbardkommissæren. Vi forsøkte nu å ta hensyn til disse bemerkninger så godt det lot sig gjøre, og sakens dokumenter gikk derpå tilbake til okkupantene som efter annen gangs gjennomgåelse i regelen aksepterte vårt forslag. Men det hendte også ofte at vi både 3 og 4 ganger måtte endre det. Undertiden var imidlertid opgaven ganske uløselig. Det hendte således at vi fra et selskap fikk et kart og en beskrivelse som var av den art at feltet på kartet var dobbelt så bredt som i beskrivelsen og arealet stemte hverken med kartet eller beskrivelsen. Vi måtte da melde pass og be Svalbardkommissæren om å innhente nærmere opplysninger om disse grenser. Det var ikke alltid behagelig å ha med disse ting å gjøre. Av okkupantene blev man som regel misstenkt for å gå naboens eller statens ærender.

En ting som gjorde saken vanskelig var den at selskapene som regel ikke hadde hatt folk i det indre av feltene og opmerket grensene. Meget sjelden var der gjort noen undersøkelser der så at selskapene ofte ikke hadde noen anelse om hvordan det så ut i det indre av deres felter.

Svalbardkommissærens rapport.

Men arbeidet gikk tross alle vanskeligheter tilfredsstillende fremad og første del av Svalbardkommissærens rapport fremkom 1. juni 1927 og annen del den 10. sept. samme år. Arbeidets tittel er: Rapport of the Svalbard Commissioner concerning the claims to land in Svalbard. Part I, II, A. Text. Copenhagen 1927. 4°. Part I, II, B. Maps. Prepared by De norske Svalbardekspedisjoner, Oslo. Oslo 1927. Fol. — Teksten i del I omfatter 32 sider, hvorav de 26 består av grensebeskrivelser. Del II består av 20 sider, hvorav 16 er grensebeskrivelser. I atlasen til del I er der 25 karter og i atlasen til del II er der 10 karter, iberegnet et oversiktskart. Samtlige disse grensebeskrivelser og karter er utarbeidet av vårt kontor.

De anerkjente okkupasjoners betegnelse.

Der blev truffet bestemmelse av Justisdepartementet om betegnelsen av de anerkjente okkupasjoner. Hyer eiendom skulde betegnes med et matrikkelnummer, et løpenummer og et navn. Statsgrunnen skulde ha matr.nr. 1 og løpenr. 1. De anerkjente okkupasjoner fikk så matr.nr. 2, 3, 4 o. s. v. og alle løpenr. 1. Vi begynte nummereringen lengst i syd og gikk nordover langs kysten, slik at Bjørnøya fikk matr. nr. 2 og de høieste nummer kom lengst i nord. Navne blev tatt efter den fjord hvor områdene lå, eller efter en eller annen fremtredende lokalitet på eiendommen. For at eiendomsnavnene skulde skille sig ut fra stedsnavne blev de første satt i ubestemt form, mens de siste nesten alle har den bestemte artikkel; f. eks. eiendomsnavnet Storfjord efter stedsnavnet Storfjorden.

Oversikt over de anerkjente okkupasjoner.

I følge Svalbardkommissærens rapport er der godkjent i alt 40 krav tilhørende 17 selskaper og personer. Det samlede areal av disse okkupasjoner er 4 223,4 km².

Nedenstående tabell viser hvorledes okkupasjonene fordeler sig på de forskjellige selskaper:

Eier	Matr.nr. og navn (Løpenr. 1 for alle områder)	Forekomst av	Areal km ²
Bjørnøen A/S	2. Bjørnøya	Kull og blyglans	178.1
A/S Kulspids	6. Søre Fagerfjord	Asbest	60.0
A/S Stavanger Spitsbergen	11. Ingvaldsbukta	Kull	13.8
Arthur S. Lewin	16. Russekeila	Kull og sinkblende	68.7
— » —	31. Nordfjord	Ukjent	48.5
			117.2
Store Norske Spitsbergen Kulkompani Aktieselskap	18. Grøndal	Kull	368.3
» »	22. Longyeardal	Kull	286.3
» »	25. Saksedal	Kull	230.1
			884.7
A/SSvalbardKulgruber	17. Grønfjordbotn	Kull	84.1
M. Lewin	20. Colesbukta	Kull	41.4
A/S De Norske Kulfelter Spitsbergen	24. Austre Adventfjord	Kull	217.6
A/S Adventdalens Kullfelt	23. Adventdal	Kull	231.8
Rolf Marstrander	36. Øyrane	Kull	101.9
Kings Bay Kul Comp. A/S	38. Kongsfjord	Kull	295.0
The Northern Exploration Co. Ltd.	3. Storfjord	Kull	64.5
» »	4. Calypsostrand	Kull	7.1
» »	5. Vestre Fagerfjord	Ukjent	2.6
» »	7. Austre Fagerfjord	Hematit og magnetit	29.6
» »	8. Midterfjord	Kull	30.3
» »	9. Midterhuk	Ukjent	14.1
» »	15. Lågnes	Sinkblende	195.1
» »	10. Søre Lågfjord	Kull	33.0
» »	13. Nordre »	Kull	126.0
» »	14. Kolfjellet	Kull	45.9
» »	33. Daudmannsøyra	Kobberkis	65.7
» »	34. Vestre St. Jonsfjord	Kobberkisholdig svovelkis	15.1
» »	35. Austre St. Jonsfjord	» »	18.9

Transport 647.9 2225.6

Eier	Matr.nr. og navn (Løpenr. er 1 for alle områder)	Forekomst av	Areal km ²
		Overført	647.9 2225.6
The Northern Exploration Co. Ltd.	39. Kongsfjordøyane	Marmor	1.3
» »	40. Blomstrandhalvøya	Marmor	17.0
» »	41. Austre Krossfjord	Kobberkiskholdig svovelkis	19.9
			686.1
Svenska Stenkolsaktiebolaget Spetsbergen	28. Indre Billefjord	Kull	74.4
» »	12. Indre Lågfjord	Kull	689.6
			764.0
N. V. Nederlandsche Spitsbergen Compagnie	32. Bohemanflya	Kull	68.4
» »	19. Barentsburg	Kull	56.3
			124.7
Anglo-Russian Grumant Co. Ltd.	21. Grumant	Kull	79.3
The Scottish Spitsbergen Syndicate Ltd.	26. Tempelfjella	Gips	15.1
» »	27. Gipsdal	Kull	247.6
» »	29. De Geerfjellet	Kull	28.4
» »	37. Forlandet	Ukjent	5.5
			296.6
Russky Grumant	30. Pyramiden	Kull	47.1
		Sum	4223.4

Sammendrag.

14 områder fordelt på 11 norske selskaper, samlet areal . . . . 2225.6 km²
 26 — » » 6 utenlandske selskaper, samlet areal 1997.8 »

Sum 4223.4 km²

Følgende tabell viser fordelingen av okkupasjonene etter forekomstenes art:

Forekomst av	Antall områder og eiere ¹		Areal km ²	
	Norske	Utenlandske	Norsk	Utenlandsk
Kull.....	10 (8)	14 (6)	1870.3	1597.9
			3468.2	
Marmor.....		2 (1)		18.3
Gips.....		1 (1)		15.1
Asbest.....	1 (1)		60.0	
Sinkblende.....		1 (1)		195.1
Kobberkis.....		1 (1)		65.7
Kobberkisholdig svovelkis.....		3 (1)		53.9
Hematit og magnetit.....		1 (1)		29.6
Kull og blyglans.....	1 (1)		178.1	
Kull og sinkblende.....	1 (1)		68.7	
Ukjent.....	1 (1)	3 (2)	48.5	22.2
Sum	14 (11)	26 (6)	2225.6	1997.8
	40 (17)		4223.4	

¹ Antallet av eiere i ( ).

Oversikt over områder med utskilt eller bortfestet statsgrunn.

Der er ett område med utskilt statsgrunn med et areal på ca. 4,3 km² tilhørende et hollandsk selskap og der er 9 områder med bortfestet statsgrunn med et samlet areal av 211,1 km², tilhørende 4 forskjellige tyske personer eller selskaper. Disse områder fordeler sig på følgende måte på de enkelte selskaper og personer:

Utskilt eller bortfestet statsgrunn.

Selskaper og personer	Nr. ¹	Områder	Areal i km ²
N. V. Nederlandsche Spitsbergen Compagnie (utskilt)	2.	Ved Kokerihamna	4.3 ²
Deutscher Seefischerei-Verein	3.	Omkring Trygghamna	15.3
Norddeutscher Lloyd	4.	Øst for Krossfjorden	26.1
» »	5.	Nord for Møllerfjorden	10.5
» »	7.	Omkring Hamburg- bukta	4.3
» »	8.	Syd for Magdalene- fjorden	18.3
» »	11.	Vest for Raudfjorden	15.5
Prof. H. Hergesell und Gräfin Helene von Brandenstein- Zeppelin	6.	Vest for Krossfjorden	74.7
Hamburg-Amerika Linie	9.	Danskøya	2.7
» »	10.	Amsterdamøya	1.4 4.1
		Tilsammen	215.4 km ²

Ikke på noen av disse områder er funnet forekomster av noen slags.

Den 30-årige strid mellem okkupantene på Svalbard blev altså avsluttet ifjor. Løsningen av stridsspørsmålene kom i stand under sterk kamp som avfødte en del bitterhet. Men når man nu ganske lidenskapsløst ser på resultatene tror jeg man må innrømme at de resultater man kom til i det store og hele er tilfredsstillende både for okkupantene og for den norske stat. De etablerte ordnede forhold vil naturligvis bli av stor betydning for den fremtidige utvikling av Svalbards naturherligheter. Hvordan fremtiden vil arte sig for utnyttelsen av disse naturherligheter vil avhenge av oss selv, av den innsikt og dyktighet vi legger i arbeidet. Vi har iallfall nu et sikkert rettslig grunnlag å bygge på.

¹ De vedføjede nr. refererer sig til nummerne på kartet.

² For dette område er ennu ikke vedtatt endelige grenser, hvorfor arealet kun er å betrakte som foreløbig.